

[Guia d'actuacions docents universitàries sobre gènere i prevenció violència de gènere](#) ©
2023 by [Rosa Valls Carol; Elena Duque; Oriol Ríos; Patricia Melgar & Lidia Bordanoba](#) is licensed
under [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International](#)

GUIA D'ACTUACIONS DOCENTS UNIVERSITÀRIES SOBRE GÈNERE I PREVENCIÓ DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE

CREA

COMMUNITY OF
RESEARCHERS ON
EXCELLENCE
FOR ALL

UNIVERSITAT
ROVIRA I VIRGILI

Universitat
de Girona

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	5
1. TERTÚLIES DIALÒGIQUES	6
1.1. TERTÚLIES FEMINISTES DIALÒGIQUES	8
1.2. TERTÚLIES INTEL·LECTUALS DIALÒGIQUES AMB PERSPECTIVA DE GÈNERE	14
1.3. TERTÚLIES DIALÒGIQUES DE PEL·LÍCULES	18
2. CONFERÈNCIES SOBRE RECERQUES CIENTÍFIQUES	22
3. CONFERÈNCIES DE MOVIMENTS SOCIALS	24
4. ESTUDIS DE CAS	26
5. SAPPHO PLATFORM	29
REFERENCIAS	34

Aquesta guia és producte del projecte “Prevenció de les violències de gènere des d’una formació basada en evidències científiques” finançat per l’Agència de Gestió d’Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR) dins dels d’ajuts per a projectes d’innovació per a la millora de la qualitat docent en matèria de violència de gènere (2021 INDOV 0008)

El projecte s’ha desenvolupat conjuntament i de manera coordinada entre equips vinculats a tres universitats catalanes diferents (Universitat de Barcelona, Universitat Rovira i Virgili i Universitat de Girona) i cinc grups de recerca: Grup de Recerca en Educació Superadora de Desigualtats (GRESUD-UB), Teoria Sociològica i Impacte Social de la Recerca (TSIR-UB) Metodologia de Recerca Educativa amb Impacte Social (MEDIS-URV) i Grup de Recerca Interdisciplinari en Gènere i Desigualtats Socials (IGESI-UdG), Centre d’Estudis i Recerca en Migracions (CER MIGRACIONS UAB-UB).

El professorat col·laborador ha estat el següent:

Universitat de Barcelona

Rosa Valls Carol (Investigadora Principal)

Adriana Aubert Simon

Lena de Botton Fernández

Javier Díez Palomar

Elena Duque Sánchez

Ramón Flecha García

Sandra Girbés Peco

Esther Oliver Pérez

Maria Padrós Cuxart

Lídia Puigvert Mallart

Sandra Racionero Plaza

Laura Ruiz Eugenio

Marta Soler Gallart

Elisabeth Torras Gómez

Universitat de Girona

Patricia Melgar Alcantud (Responsable)

Roger Campdepadrós Cullell

Eulàlia Guiu Puget

Cristina Sánchez Miret

Universitat Rovira i Virgili

Oriol Ríos González (Responsable)

Regina Gairal Casadó

Elena Gallardo Nieto

Aitor Gómez González

Mar Joanpere Foraster

Guillermo Legorburo Torres

Silvia Molina Roldán

Laura Natividad Sancho

Joan Solé Pla

Altres persones col·laboradores:

Lidia Bordanoba (Universitat de Barcelona)

Claudia Hereu (Universitat de Girona)

INTRODUCCIÓ

A nivell global, aproximadament una de cada tres dones ha patit violència física, sexual o sexual no desitjada, representant el 30% de les dones majors de 15 anys. A més, en 2022 es va observar un augment del 8.3% en casos de violència de gènere en comparació amb 2021 (ONU, 2022). La incidència de dones que van patir violència de gènere es va traduir en una taxa de 1,5 casos per cada 1.000 dones de 14 anys d'ara en avant. Respecte al mateix any, es va documentar que a Espanya, 49 dones van perdre la vida a causa de la violència de gènere. Concretament a Catalunya es van registrar un total de 5 morts (Institut Nacional d'Estadística, INE, 2022). La violència de gènere és un problema actual de gran importància que requereix atenció i solució.

Segons la primera recerca científica sobre **Violència de Gènere a les Universitats Espanyoles (2006-2008)** i la primera sobre **Violència de Gènere a les Universitats Catalanes (2005-2006)** (ambdós dirigit per la **Dra. Rosa Valls** de la Universitat de Barcelona) es posa de manifest un preocupant panorama quant a la problemàtica de l'assetjament de gènere dins de l'entorn universitari. Concretament, es mostra que un 65% de la població universitària enquestada va admetre haver experimentat o tindre coneixement directe de situacions d'assetjament en l'àmbit universitari. Aquestes dades es reflecteixen en la posterior recerca **UNI4Freedom (2018-2020)** dirigida pel Dr. Oriol Ríos de la Universitat Rovira i Virgili i focalitzada en la violència contra el col·lectiu LGTBI a l'àmbit universitari.

La formació en prevenció de violència de gènere en el context universitari adquireix un paper crucial en els i les professionals de les diferents disciplines, tant per la millora de la societat en general, com el context universitari i les diferents professions que l'alumnat universitari desenvoluparà en un futur pròxim. En aquest marc es desenvolupa el projecte d'innovació per a la millora de la qualitat docent en matèria de violència de gènere (INDOVIG 2020) dirigit per la Dra. Rosa Valls, catedràtica del Departament de Teoria i Història de l'Educació de la Universitat de Barcelona i amb la participació de 26 professors de la Universitat de Barcelona, Universitat de Girona i Universitat Rovira i Virgili.

Com a resultat final es presenta aquesta guia que inclou una sèrie d'actuacions docents universitàries centrades en la temàtica de gènere, acompanyades d'orientacions específiques sobre la seva implementació. Aquestes activitats formatives en l'àmbit universitari poden portar-se a terme des de diferents disciplines. Són actuacions que tenen com element comú basar-se en evidències científiques i que, consegüentment permeten reflexionar i aprofundir en la temàtica de la violència de gènere dotant a l'estudiantat de coneixement, reflexions i eines, per entendre, prevenir i actuar davant la violència de gènere.

1. TERTÚLIES DIALÒGIQUES

Les Tertúlies Dialògiques són una Actuació Educativa d'Èxit (Flecha, 2018) en la qual es duen a terme lectures o visionat d'algun element audiovisual, musical o artístic i un posterior el debat de destacades creacions literàries universals, musicals, artístiques i científiques, provinents de la millor producció cultural de la humanitat. Aquest procés dona origen a diverses modalitats de tertúlies, en les quals es fomenta l'intercanvi d'idees i perspectives entre els participants (Flecha, 1997; Sánchez-Aroca, 1999).

L'aprenentatge que es pretén que es produeixi a través de les Tertúlies Dialògiques és un Aprenentatge Dialògic. L'aprenentatge dialògic destaca la importància del diàleg i la interacció social en el procés d'ensenyament i aprenentatge, és a dir, que l'aprenentatge té lloc en contextos d'interacció social. Per tant, el diàleg que es produeix en les tertúlies fomenta l'aprenentatge dialògic. Perquè les interaccions que es produeixen dins de les tertúlies tinguin el màxim nivell d'aprenentatge, s'han de seguir els següents principis (Aubert et al., 2009; Flecha, 1997).

Tertúlies literàries dialògiques (TLD)		Tertúlies matemàtiques dialògiques (TMaD)	
Tertúlies musicals dialògiques (TMD)		Tertúlies de ciències dialògiques (TCD)	
Tertúlies artístiques dialògiques (TAD)		Tertúlies teològiques dialògiques (TTD)	
Tertúlies pedagògiques dialògiques (TCD)		Tertúlies feministes dialògiques (TFD)	
Tertúlies intel·lectuals dialògiques (TID)		Tertúlies dialògiques de pel·lícules (TDP)	

Entre les diverses **modalitats de tertúlies** es troben:

En aquesta guia farem referència principalment a les **Tertúlies Feministes Dialògiques (TFD)**, a les **Tertúlies Intel·lectuals Dialògiques (TID)** i a les **Tertúlies Dialògiques de Pel·lícules (TDP)**

1.1. TERTÚLIES FEMINISTES DIALÒGIQUES

Les **Tertúlies Feministes Dialògiques** s'erigeixen en espais de conversa igualitaris, en els quals s'enfoca en la transformació del llenguatge del desig, amb la finalitat d'engendrar perspectives propícies per a aquelles dones que anhelan sotmetre a anàlisi crítica els desitjos imposats per les estructures patriarcals arrelades, amb la finalitat d'orientar els desitjos cap a relacions no violentes (Puigvert, 2016, p.190).

En les **Tertúlies Feministes Dialògiques** es llegeixen llibres de referència i obres d'autores de reconeixement internacional en l'àmbit del feminisme i articles científics. Els llibres i articles científics seleccionats procedeixen de diverses disciplines, no només de ciències socials, per tal d'aconseguir una perspectiva integral i multidisciplinària. D'aquesta manera es reconeix que la problemàtica de la discriminació i la violència de gènere transcendeix les fronteres de múltiples esferes de la societat. En aquest sentit, cobra rellevància la consideració de la **lectura d'articles de divulgació basats en recerques científiques**, sempre que compten amb una deguda referència i estiguin vinculats amb la literatura acadèmica pertinent.

COM FUNCIONEN LES TERTÚLIES FEMINISTES DIALÒGIQUES

TERTÚLIES FEMINISTES DIALÒGIQUES

ABANS DE LA TERTÚLIA

1

S'escullen **llibres de referència i autors/es de rellevància internacional en l'àmbit del feminisme, articles científics i publicacions derivades de recerques científiques**

2

Acordar les pàgines a llegir

3

Es llegeix **individualment** i es tria com a mínim **un paràgraf del text per compartir a la tertúlia**

DURANT LA TERTÚLIA

4

Es **debat la lectura a partir de les idees triades**, sempre indicant en quina pàgina i paràgraf es troba la idea sobre la qual estem aportant, criticant, vinculant, etc.

5

Les persones participants desenvolupen la lectura en el marc d'un **diàleg igualitari**

6

Es fomenta la **participació prioritzant a qui participa menys**

DIÀLEG IGUALITARI EN EL DESENVOLUPAMENT DE LA TFD

DIÀLEG IGUALITARI

1 RESPECTE ALS DRETS HUMANS

Tractar a totes les persones amb dignitat i justícia, sense importar el seu origen ètnic, gènere, religió, nacionalitat, orientació sexual, diversitat funcional o altres característiques personals, com estableix l'article 1 de la Declaració Universal de Drets Humans.

2 PLURALITAT D'APORTACIONS

Respecte a la pluralitat d'aportacions i d'opcions (polítiques, religioses, etc.) sempre que es plantegin des del marc dels Drets Humans.

3 ARGUMENT DE LA FORÇA VS. FORÇA DELS ARGUMENTS

Els "arguments de la força es basen en la imposició o coacció de qui té més poder. En canvi la "força dels arguments" es refereix a la qualitat i la validesa dels arguments presentats en un debat o discussió independentment de la posició de la persona que fa la intervenció.

4 INTERVENCIONS CURTES

Limitar la duració de les contribucions per a garantir que totes les veus tinguin oportunitat de participar de manera equitativa.

5 RESPECTE DEL TORN DE PARAULA

S'ha d'esperar el seu moment designat per a parlar i no interrompre als altres.

6 PARLA PRIMER "QUI NO HA PARLAT ENCARA"

Es dona prioritat per a participar a les persones que encara no han tingut l'oportunitat d'expressar les seves opinions.

PROPOSTA D'ALGUNS LLIBRES I ARTICLES PER LES TERTÚLIES FEMINISTES DIALÒGIQUES:

LLIBRES

- Puigvert, L. (2001). *Las otras mujeres*. Barcelona: El Roure
- Hooks, B. (2000). *El feminismo es para todo el mundo*. Traficantes de sueños
- Butler, J. (1990). *El género en disputa: El feminismo y la subversión de la identidad*. Paidós.
- Mernissi, F. (2001). *El harén en Occidente*. Espasa

INVESTIGACIONS CIENTÍFIQUES PUBLICADES SOBRE VIOLENCIA DE GÈNERE

- Flecha, R., Puigvert, L., & Ríos, O. (2013). The new alternative masculinities and the overcoming of gender violence. *International and Multidisciplinary Journal of Social Sciences*, 2(1), 88-113. <https://doi.org/10.4471/rimcis.2013.14>
- Joanpere, M., Burgues-Freitas, A., Soler, M., & Aiello, E. (2022). History of MeToo University movement in Spain. *Social and Education History*, 11(2). <https://doi.org/10.17583/hse.10545>
- Klein, S. L., Schiebinger, L., Stefanick, M. L., Cahill, L., Danska, J., De Vries, G. J., Kibbe, M., McCarthy, M., Mogil, J., Woodruff, T., & Zucker, I. (2015). Sex inclusion in basic research drives discovery. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 112(17), 5257-5258. <https://doi.org/10.1073/pnas.1502843112>
- López de Aguilera, G., Torras-Gómez, E., Padrós, M., & Oliver, E. (2021). Dialogic Reconstruction of Memory: A Methodological Contribution Aimed at Social Impact on Youth's Sexual-Affective Relationships. *International Journal of Qualitative Methods*, 20, 1-9. <https://doi.org/10.1177/16094069211034596>
- Puigvert, L., Gelsthorpe, L., Soler-Gallart, M., & Flecha, R. (2019). Girls' perceptions of boys with violent attitudes and behaviours, and of sexual attraction. *Palgrave Communications*, 5(1), 1-12. <https://doi.org/10.1057/s41599-019-0262-5>

Guia d'actuacions docents universitàries sobre gènere i prevenció violència de gènere © 2023 by Rosa Valls Carol; Elena Duque; Oriol Ríos; Patricia Melgar & Lidia Bordanoba is licensed under Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International

- Shannon, G., Jansen, M., Williams, K., Cáceres, C., Motta, A., Odhiambo, A., ... & Mannell, J. (2019). Gender equality in science, medicine, and global health: where are we at and why does it matter?. *The Lancet*, 393(10171), 560-569. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(18\)33135-0](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(18)33135-0)
- Steine, I. M., Skogen, J. C., Hysing, M., Puigvert, L., Schønning, V., & Sivertsen, B. (2021). Sexual harassment and assault predict sleep disturbances and is partly mediated by nightmares: Findings from a national survey of all university students in Norway. *Journal of sleep research*, 30(6), e13338. <https://doi.org/10.1111/jsr.13338>
- Hester, M., Williamson, E., Eisenstadt, N., Abrahams, H., Aghtaie, N., Bates, L., Gangoli, G., Robinson, A., Walker, S.-J., McCarthy, E., Matolcsi, A., & Mulvihill, N. (2023). What Is Justice? Perspectives of Victims-Survivors of Gender-Based Violence. *Violence Against Women*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/10778012231214772>

ALTRES PUBLICACIONS DERIVADES D'INVESTIGACIONS CIENTÍFIQUES

- Duque, E. (coord.) (2015). IDEALOVE&NAM. Socialización preventiva de la Violencia de Género. Ministerio de Educación. https://www.libreria.educacion.gob.es/libro/idealove-nam-socializacion-preventiva-de-la-violencia-de-genero_180461/
- Gómez, J. (2004). *El Amor en la sociedad del riesgo*. El Roure
- Sordé, T. (coord.) (2017). Guía para la comunidad educativa de prevención y apoyo a las víctimas de violencia escolar. https://www.libreria.educacion.gob.es/libro/guia-para-la-comunidad-educativa-de-prevencion-y-apoyo-a-las-victimas-de-violencia-escolar_169557/
- Flecha, R., Pulido, C., Villarejo, B., Racionero, S., Redondo, G., Torras, E. (2020). *The effects of technology use on children's empathy and attention capacity*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/23416aba-6f14-11ea-b735-01aa75ed71a1/language-en>

PER SABER MÉS SOBRE LES TERTÚLIES FEMINISTES DIALÒGIQUES:

TERTÚLIES FEMINISTES DIALÒGIQUES

ARTICLE SOBRE TERTÚLIES FEMINISTES
DIALÒGIQUES

1.2 TERTÚLIES INTEL·LECTUALS DIALÒGIQUES AMB PERSPECTIVA DE GÈNERE

Les **Tertúlies Intel·lectuals Dialògiques (TID)** –seguint el mateix format que les literàries, matemàtiques, etc.– són l'eina que més està apropant de forma més directa i profunda les bases teòriques i científiques de diferents disciplines. Es llegeixen les fonts originals dels llibres més rellevants. Les TID permeten evitar una pràctica habitual que és parlar i escriure sobre allò que no s'ha llegit donant peu a interpretacions apòcrifes en les diferents disciplines. La construcció col·lectiva del coneixement es basa en el diàleg igualitari sobre la lectura, en el que sempre s'indica el número de pàgina i paràgraf d'allò que s'està referint en el seu comentari, crítica o anàlisi. Quan les TID s'utilitzen en docència universitària de futures persones educadores es concreten en **Tertúlies Dialògiques Pedagògiques (TDP)** (Roca-Campos et al., 2021). Aquestes tertúlies no estan focalitzades exclusivament en l'àmbit de gènere, es tracta de treballar aquesta perspectiva en elles seguint criteris internacionals de recerca.

COM FUNCIONEN LES TERTÚLIES INTEL·LECTUALS DIALÒGIQUES

TERTÚLIES INTEL·LECTUALS DIALÒGIQUES

ABANS DE LA TERTÚLIA

1

Escol·lir lectures basades en evidències científiques, com a "històries d'èxit" o de rellevància universal

2

Acordar les pàgines a llegir

3

Es llegeix, individualment o amb suport, l'acordat, i es tria al menys una idea a compartir

DURANT LA TERTÚLIA

4

Es debat la lectura a partir de les idees triades

5

Es du a terme un debat igualitari

6

Es busca la participació prioritzant a qui participa menys

DIÀLEG IGUALITARI EN EL DESENVOLUPAMENT DE LA TID

DIÀLEG IGUALITARI

1 RESPECTE ALS DRETS HUMANS

Tractar a totes les persones amb dignitat i justícia, sense importar el seu origen ètnic, gènere, religió, nacionalitat, orientació sexual, diversitat funcional o altres característiques personals, com estableix l'article 1 de la Declaració Universal de Drets Humans.

2 PLURALITAT D'APORTACIONS

Respecte a la pluralitat d'aportacions i d'opcions (polítiques, religioses, etc.) sempre que es plantegin des del marc dels Drets Humans.

3 ARGUMENT DE LA FORÇA VS. FORÇA DELS ARGUMENTS

Els "arguments de la força es basen en la imposició o coacció de qui té més poder. En canvi la "força dels arguments" es refereix a la qualitat i la validesa dels arguments presentats en un debat o discussió independentment de la posició de la persona que fa la intervenció.

4 INTERVENCIONS CURTES

Limitar la duració de les contribucions per a garantir que totes les veus tinguin oportunitat de participar de manera equitativa.

5 RESPECTE DEL TORN DE PARAULA

S'ha d'esperar el seu moment designat per a parlar i no interrompre als altres.

6 PARLA PRIMER "QUI NO HA PARLAT ENCARA"

Es dona prioritat per a participar a les persones que encara no han tingut l'oportunitat d'expressar les seves opinions.

PROPOSTA DE LLIBRES PER LES TERTÚLIES INTEL·LECTUALS DIALÒGIQUES (No són sobre específicament sobre gènere però permeten treballar aquesta)

LIBRES

- Addams, J. (2014). *Veinte Años En Hull House*. Universidad de Murcia
- Bunge, M. (2014). *Entre dos mundos. Memorias*. Barcelona: Gedisa.
- Einstein, A. (1986). *La evolución de la física*. Salvat Editores, SA.
- Erickson, E. (1985). *El ciclo vital completado*. Paidós.
- Flecha, S. (2022) . *La sociología que gusta y usan personas de ciencia y ciudadanía*. Hipatia Press.
- Gramsci, A. (2003). *Cartas desde la cárcel. 1926 – 1937-* Ediciones Era/ Benemérita Universidad Autónoma de Puebla: México D.F
- Habermas, J. (2001). *Teoría de la acción comunicativa*. Vol. I y II. Madrid: Taurus
- Kandel, R. (2007). *In Search of Memory: The emergence of a New Science of Mind*. NY: Norton & Company.
- Kropotkin, P. (2005). *La conquista del pan*. Buenos Aires: Libros de Anarres
- Levi-Montalcini, Rita (2011). *Elogio de la imperfección*. Barcelona: Tusquets.
- Marx, K. (1867). *El Capital*. Akal.
- Mayer-Schönberger, V.; Cukier, K. (2015). *Big Data: La revolución de los datos masivos*. Turner.
- Mead, G. H. (1982). *Espíritu, persona y sociedad*. Barcelona: Paidós.
- Sen, A. *India Contemporánea. Entre la tradición y la modernidad*. GEDISA
- Vygotsky, L.S. (1979). *El desarrollo de los procesos psicológicos superiores*. Critica.
- Weil, S. (2006). *Escritos históricos y políticos*. Madrid: Trotta.
- Weinberg, S. (2015). *Explicar el mundo*. Madrid: Taurus.

PER SABER MÉS SOBRE LES TID:

TERTÚLIES INTEL·LECTUALS DIALÒGIQUES

1.3 TERTÚLIES DIALÒGIQUES DE PEL·LÍCULES

Les Tertúlies Dialògiques de Pel·lícules (TDP) es basen en l'organització de trobades on es debaten pel·lícules seleccionades no per la seva excel·lència cinematogràfica, sinó per la seva rellevància per a generar debats significatius entre els participants en un moment particular. Aquestes pel·lícules poden ser tant de ficció com de no-ficció (documentals) (Padrós-Cuxart et al., 2021). Les Tertúlies Dialògiques de Pel·lícules es van originar en 1978 en l'escola de persones adultes de la Verneda, a Catalunya. Recentment s'han adaptat i aplicat en diferents entorns, i s'ha investigat en profunditat el seu impacte positiu en l'aprenentatge i la cohesió social.

La participació en les TDP permeten examinar els aspectes de gènere i les dinàmiques de violència que es representen en la pel·lícula o documental i vincular amb altres coneixements desenvolupats a les diferents assignatures. Aquestes Tertúlies Dialògiques poden servir com a espais de reflexió, on qüestionar i analitzar les narratives mostrades en el film en relació als coneixements i teories que s'estiguin treballant.

CRITERIS DE SELECCIÓ

- S'han de **SELECCIONAR pel·lícules o documentals** que puguin **generar debats** relacionats amb la violència de gènere en el context de l'assignatura
- **POSSIBLES VINCULACIONS** amb **temes de violència de gènere** que es **desitgen abordar**: Consentiment, abús sexual de menors, assetjament sexual en l'àmbit laboral, entre d'altres

COM FUNCIONEN LES TERTÚLIES DIALÒGIQUES DE PEL·LÍCULES

TERTÚLIES DIALÒGIQUES DE PEL·LÍCULES

ABANS DE LA TERTÚLIA

1

Visualitzar la pel·lícula
o **documental** acordat

2

Reflexió prèvia vinculada
als elements d'anàlisi a
treballar a l'aula

DURANT LA TERTÚLIA

3

Una persona fa una
presentació breu de la
pel·lícula o
documental vinculant
a elements claus pel
debat (**5 minuts**)

4

Es **debat** la pel·lícula
desde l'argumentació i
anàlisi de les qüestions a
treballar a l'aula

5

Les persones participants
desenvolupen la lectura en
el marc d'un **diàleg**
igualitari

6

Es fomenta la
participació
prioritzant a qui
participa menys

QUÈ ÉS EL DIÀLEG IGUALITARI?

DIÀLEG IGUALITARI

1 RESPECTE ALS DRETS HUMANS

Tractar a totes les persones amb dignitat i justícia, sense importar el seu origen ètnic, gènere, religió, nacionalitat, orientació sexual, diversitat funcional o altres característiques personals, com estableix l'article 1 de la Declaració Universal de Drets Humans.

2 PLURALITAT D'APORTACIONS

Respecte a la pluralitat d'aportacions i d'opcions (polítiques, religioses, etc.) sempre que es plantegin des del marc dels Drets Humans.

3 ARGUMENT DE LA FORÇA VS. FORÇA DELS ARGUMENTS

Els "arguments de la força es basen en la imposició o coacció de qui té més poder. En canvi la "força dels arguments" es refereix a la qualitat i la validesa dels arguments presentats en un debat o discussió independentment de la posició de la persona que fa la intervenció.

4 INTERVENCIONS CURTES

Limitar la duració de les contribucions per a garantir que totes les veus tinguin oportunitat de participar de manera equitativa.

5 RESPECTE DEL TORN DE PARAULA

S'ha d'esperar el seu moment designat per a parlar i no interrompre als altres.

6 PARLA PRIMER "QUI NO HA PARLAT ENCARA"

Es dona prioritats per a participar a les persones que encara no han tingut l'oportunitat d'expressar les seves opinions.

ALGUNS ELEMENTS D'ANÀLISIS DE LES PEL·LÍCULES O DOCUMENTALS

Transcendir els estereotips de gènere

L'enfocament de la tertúlia es centra en la prevenció de la violència de gènere i no en l'avaluació de la permanència dels rols de gènere tradicionals.

Discurs coercitiu dominant

Existència d'un discurs coercitiu dominant que imposa un vincle entre les persones amb actituds i comportaments violents i l'atracció. Per contra, les persones i les relacions amb comportaments no violents es presenten com a menys excitants.

Consentiment

Analitzar els actes comunicatius que determinen la presència de consentiment o coacció en les relacions.

Violència de gènere aïlladora

És la violència que s'exerceix contra les persones que recolzen a les víctimes de violència de gènere.

Nous models de masculinitat i feminitat

Analitzar els diferents models de masculinitat i feminitat i com contribueixen a perpetuar o a superar les dinàmiques de violència de gènere.

PROPOSTA DE DOCUMENTALS PER LES TERTÚLIES DIALÒGIQUES DE PEL·LÍCULES:

DOCUMENTALS VINCULATS A VIOLÈNCIA DE GÈNERE:

- Nagore (2010)
- Audrie & Daisy (2016)
- The Hunting Ground (2014)
- Voces contra el silencio (2017)

PER SABER MÉS SOBRE LES TERTÚLIES DIALÒGIQUES DE PEL·LÍCULES:

TERTÚLIES DIALÒGIQUES DE
PEL·LÍCULES

ARTICLE SOBRE TERTÚLIES
DIALÒGIQUES DE PEL·LÍCULES

2. CONFERÈNCIES SOBRE RECERQUES CIENTÍFIQUES

Conèixer les recerques científiques de les diferents disciplines per part de les pròpies persones investigadores és una important contribució dins de l'àmbit de la formació universitària. Tot i que no estiguin finalitzades també és important organitzar conferències a càrrec de persones investigadores implicades en recerques en curs.

CRITERIS PER LA SELECCIÓ DE CONFERÈNCIES

- **QUALITAT DE L'INVESTIGACIÓ**

Han de ser recerques científiques. S'ha de verificar la qualitat de la investigació que hi ha darrere de la conferència. Investigar sobre investigadors i investigadores, les metodologies utilitzades i la validesa dels resultats presentats.

Aquestes recerques poden incloure tesis doctorals, projectes finançats pel Programa Marc de la Comissió Europea, projectes I+D, i altres programes de recerca europeus, estatals i autonòmics.

- **RELLEVÀNCIA DEL TEMA**

El tema de la conferència ha d'estar vinculat als elements de violència de gènere que s'estan treballant a l'aula.

- **IMPACTE ASSOLIT**

Reflexió sobre l'impacte assolit que la conferència i que la investigació poden tindre.

ALGUNES PROPOSTES

POSSIBLES CONFERÈNCIES

I+D: END-TRAFFICKING. PROJECTE

I+D 2014-2016

El projecte End-Trafficking busca generar coneixement científic sobre les transformacions i innovacions en la societat civil i les interaccions socials, les quals juguen un paper crucial en l'aproximació o distanciament de les xarxes de tràfic amb propòsits d'explotació sexual.

PROJECTE TRÀFIC 2012-2015

El projecte TRÀFIC té com a objectiu reduir les víctimes de tràfic amb finalitats d'explotació sexual. Això s'aconseguirà analitzant les trajectòries de dones i els factors que influeixen en la seva vulnerabilitat davant el tràfic amb finalitats d'explotació sexual. La investigació s'enfoca en un grup particularment vulnerable i poc estudiat: les dones joves marroquines amb projectes migratoris cap a Espanya.

MEMO4LOVE

El projecte Memo4love s'enfoca a comprendre com les interaccions i diàlegs entre adolescents en l'educació secundària influeixen en l'aprenentatge de l'atracció cap a la violència en les relacions afectiu-sexuals. L'objectiu final és contribuir a trencar l'associació entre atracció i violència, fomentant una atracció basada en la igualtat, i assegurar un alt impacte social, polític i científic de la investigació.

PROJECTE SOL.NET

SOL.NET és una investigació I+D+i que busca analitzar i destacar accions solidàries que ajuden a la recuperació a llarg termini de dones víctimes de violència de gènere. L'objectiu és identificar patrons efectius per a millorar les intervencions en aquestes situacions, i s'han compartit resultats a través d'articles publicats.

CONSENT

El propòsit del projecte CONSENT és investigar actes comunicatius que siguin coercitius o consensuats en relacions sexuals, tant estables com esporàdiques entre joves, i proporcionar proves recolzades per la ciència per a enriquir tant les campanyes dirigides a joves com la formació de professionals en l'àmbit legal i de justícia.

3. CONFERÈNCIES DE MOVIMENTS SOCIALS

Les conferències de moviments socials han d'estar relacionades amb les necessitats socials i els continguts acadèmics que s'estan treballant a l'assignatura. És fonamental que aquests moviments estiguin actualment duent a terme iniciatives exitoses en la millora de la societat.

CRITERIS PER TRIAR CONFERÈNCIES EN MOVIMENTS SOCIALS

- Organitzacions que operen amb **TRANSPARÈNCIA**, és a dir, que divulguen de manera clara i accessible informació sobre la seva economia, activitats, recursos emprats i altres aspectes rellevants del seu funcionament.
- Organitzacions que porten a terme **ACCIONS D'ÈXIT** en la millora de la societat.

ALGUNES PROPOSTES

ME TOO UNIVERSITAT

En la ruta del Me Too Universitat es van dur a terme dues rutes simultànies en universitats espanyoles del 26 al 30 de setembre del 2022 per a abordar l'assetjament en l'entorn universitari. La "Ruta Sud" es va iniciar a la Universitat de València, passant per diverses universitats en el sud d'Espanya i finalitzant a Madrid. La "Ruta Nord" va començar a la Universitat Autònoma de Barcelona i va recórrer diverses universitats en el nord del país, culminant també a Madrid. El propòsit és conscienciar i prevenir l'assetjament, especialment entre els i les estudiants de primer any.

WEB: <https://www.worldmetoouniversities.net/>

PLATAFORMA UNITÀRIA CONTRA LES VIOLÈNCIES DE GÈNERE, SERVEI D'ATENCIÓ INTEGRAL

En 2002, va sorgir a Catalunya l'Associació PLATAFORMA UNITÀRIA CONTRA LES VIOLÈNCIES DE GÈNERE per a combatre la violència de gènere mitjançant la mobilització ciutadana. Amb 121 entitats associades i voluntaris, la seva missió és eliminar la violència cap a les dones a Catalunya i col·laborar amb organitzacions similars a escala nacional i internacional. La Plataforma està recolzada per un Manifest i té reconeixement legal com a associació a Catalunya des de 2004.

WEB: <https://www.violenciadegenere.org/>

SICAR

L'entitat RELIGIOSES ADORATRIUS, fundada en 1856 i registrada en el Ministeri de Justícia des de 1909, es dedica a l'alliberament i promoció de dones afectades per la prostitució i la defensa dels seus drets. SICAR cat, creat en 2002, s'enfoca en les dones víctimes del tràfic amb finalitats d'explotació sexual, promovent els seus Drets Humans a través de l'atenció integral i la denúncia d'aquesta manera d'esclavitud actual.

WEB: <https://adoratrius.cat/>

GRUP DE DONES DE FACEPA

FACEPA cerca superar desigualtats mitjançant relacions solidàries i promoció de l'educació de persones adultes. Dona suport a projectes educatius, promou la participació ciutadana i representa a escala governamental. Prioritza la solidaritat per a atendre sectors desfavorits en educació i cultura.

WEB: <https://www.facepa.org/>

VERNEDA ESCOLA D'ADULTS

Als finals dels anys setanta, els veïns i veïnes del barri de la Verneda es van unir per crear la Comunitat d'Aprenentatge de l'Escola de Persones Adultes La Verneda-St.Martí, amb l'objectiu d'aprendre i accedir a l'educació mitjançant el voluntariat. Aquesta iniciativa va sorgir en una època de lluita i reivindicacions per millorar un barri humil i habituat per treballadors/es, alguns d'ells locals i altres provinents d'arreu de l'Estat Espanyol. A més, les associacions de participants, Àgora i Heura, són crucials per a la representació i la participació a l'escola, impulsant el desenvolupament integral, la consciència crítica i la participació comunitària, així com la adquisició d'habilitats, la comunicació efectiva i la lluita contra la desigualtat i l'opressió.

WEB: <http://www.edaverneda.org/>

Escola d'Adults de la Verneda - Sant Martí · Comunitat d'aprenentatge

Una escola on les persones s'atreveixen a somiar

4. ESTUDIS DE CAS

Els **estudis de cas** consisteixen en situacions **fictícies o reals** que presenten una sèrie de **desafiaments a ser abordats pels estudiants a l'hora d'aplicar el coneixement que han adquirit en la matèria**. Aquests casos poden ser abordats tant de manera individual com en grup. Aquesta activitat no sols implica posar en pràctica el coneixement adquirit, sinó també contribueix a la generació de nou coneixement per a resoldre problemes, especialment quan s'aborden col·laborativament entre diferents estudiants per a la seva resolució (Flecha et al, 2014).

El **propòsit** de l'anàlisi de casos no radica a aconseguir un acord comú, **sinó a comprendre com diferents individus empen la mateixa informació per a arribar a conclusions diverses**. En començar a comprendre el context, és possible valorar les motivacions darrere d'aquestes decisions preses.

Des d'una perspectiva de gènere, els estudis de cas centrats en gènere o violència de gènere poden ajudar a comprendre les dinàmiques i desafiaments de la societat. L'abordatge de **situacions fictícies o reals que involucren al gènere o la violència de gènere**, contribueix a desenvolupar una major consciència de les desigualtats i problemes subjacents. A més, en analitzar casos en aquest context permet aplicar i expandir el seu coneixement en la matèria de manera específica i en un context determinat.

COM APLICAR ELS ESTUDIS DE CAS

ESTUDI DE CAS

LLEGIR I ANALITZAR EL CAS

S'ha de llegir i analitzar degudament el cas que es proporioni de manera individual. Cada cas presenta una situació o problemàtica específica.

DISCUTIR EL CAS EN GRUP

Es formaran petits grups, per compartir les seves conclusions i escoltar les dels altres. La diversitat d'opinions en el grup pot ajudar a veure el cas des de diferents punts de vista.

PARTICIPACIÓ EN CLASSE

Exposició de les conclusions extradides del cas i escoltar la dels companys, en el marc d'un diàleg igualitari.

REFLEXIÓ

Després de cada discussió en classe, animar a l'alumnat a reflexionar sobre el que han après, considerant com podrien aplicar aquest aprenentatge en situacions futures.

RECURSOS PER A BUSCAR ESTUDIS DE CAS

DOCUMENTALS

Utilitzar documentals com a font principal d'anàlisi dels estudis de cas. En aquest context, un exemple seria dur a terme una anàlisi exhaustiva basada en el documental Nagore (2010)

DIARIO FEMINISTA

Extreure casos d'estudi a partir de notícies publicades en el "Diari Feminista". S'ha de recalcar que en aquest diari hi ha una secció d'evidència científica, aspecte que el converteix en una font veraç pels estudis de cas.

ARTICLES CIENTÍFICS

Es poden elaborar casos ficticis per als estudis de cas, els quals poden ser construïts a partir d'articles científics, sempre que se segueixin les normes ètiques adequades en aquest procés.

SENTÈNCIES JURÍDIQUES

Anàlisi de sentències jurídiques. Per exemple, es pot consultar sentències de la CEDAW com a referència.

5. SAPPHO PLATFORM

La plataforma SAPPHO és una plataforma online, disponible per a la ciutadania, tant per a la cerca d'informació com per a la co-creació. La co-creació és la creació del coneixement científic entre científics, ciutadans i organitzacions a través del diàleg (Soler-Gallart & Flecha, 2022). A més aquest mètode de creació de coneixement, fa augmentar l'impacte social, ja que s'aconsegueix alinear d'investigació amb les necessitats socials (Flecha et al., 2001)

Aquesta plataforma té com a **objectiu central fomentar la participació ciutadana** en la ciència permetent a les persones discernir entre afirmacions basades en evidència científica i enganys/boles relacionades amb el gènere. **La plataforma, accessible a escala mundial, és de lliure accés i qualsevol persona interessada pot participar de manera voluntària**, és a dir, que es co-construeix implicant no només als investigadors/es i professionals, sinó a tota la població, tant per a buscar informació com per a aportar coneixement. S'ha de recalcar que la plataforma SAPPHO és la primera plataforma científica i gratuïta del món que acosta el diàleg a la ciutadania en l'àmbit de les evidències científiques sobre gènere. A més, les qüestions que es treballen dins de la plataforma estan dins de l'Objectiu de Desenvolupament Sostenible 5 referent a la igualtat de gènere.

Des de la plataforma SAPPHO es distingeix de plataformes populistes en **enfocar-se en el rigor científic i en desafiar les pseudoteories**. Proporciona un espai on la ciutadania poden qüestionar, demanar proves i compartir les seves experiències sobre el gènere, permetent així exposar la falta de base científica en afirmacions enganyoses (Soler-Gallart & Flecha, 2022). La plataforma SAPPHO juga un paper vital en divulgar arguments recolzats per la ciència i en **desemmascarar la falsedat** darrere d'afirmacions esbiaixades.

COM FUNCIONA SAPPHO PLATFORM

Les plataformes operen mitjançant un sistema d'etiquetatge de posts que s'avaluen a través del *Dialogic Open Review*. Això significa que qualsevol individu pot registrar-se i publicar un post en aquestes plataformes. Aquest post estarà disponible per a consulta durant un període amb la finalitat de possibilitar la participació de persones interessades a oferir arguments que donin suport o refutin la declaració inicial.

A continuació, els col·laboradors i col·laboradores de la plataforma, estudien les proves presentades i classifiquen l'afirmació en funció de l'existència de documents científics relacionats amb Scopus o Web of Science. No obstant això, malgrat aquesta classificació inicial, la ciutadania té la possibilitat d'agregar evidència addicional a mesura que avança el coneixement. En conseqüència, sí per exemple, després de 6 mesos, la ciència progressa i sorgeixen noves proves que recolzen o contradiguin la declaració, es procedeix a revisar i, si és necessari, actualitzar la categoria assignada.

És important tenir en compte que els usuaris i usuàries de la plataforma tenen la capacitat de denunciar posts o comentaris que perceben com no conformes amb les pautes ètiques. A més, és rellevant destacar que tots els comentaris realitzats en la plataforma són registrats.

EN LA PLATAFORMA SAPPHO, ES POT PARTICIPAR DE DIFERENTS MANERES.

NO ÉS NECESSARI LIMITAR-SE A UNA ÚNICA OPCIÓ, LES PERSONES PODEN PARTICIPAR A TRAVÉS DE LES TRES ALTERNATIVES DISPONIBLES

PUBLICAR UN NOU POST

A partir de una idea sobre els ODS de gènere.

Pot ser una cosa que **hagis experimentat o llegit**. Però, perquè sigui científic, ha de **sostenir-se amb dades de revistes importants** com JCR o Scopus. A més, el que es comparteix ha de ser ètic i contribuir a converses científiques.

EDITAR LA PUBLICACIÓ EXISTENT

A partir d'evidències científiques (publicades en JCR o Scopus) amb el propòsit de millorar i enriquir la comunitat científica.

PARTICIPACIÓ A TRAVÉS DELS COMENTARIS

Enriquant el diàleg mitjançant la presentació d'evidències científiques o compartint experiències personals significatives. La veu de cada persona, contribueix valuosament en la construcció de coneixement col·lectiu.

LES QUATRE CATEGORIES SÓN:

EVIDÈNCIA CIENTÍFICA

Si hi ha proves sòlides (almenys 3 articles de JCR o SCOPUS).

CONTROVÈRSIA CIENTÍFICA

Si hi ha proves, però no totes apunten en la mateixa direcció.

NECESSITA MÉS EVIDÈNCIA

No hi ha suficients proves encara

BOLES

Si hi ha proves que és fals (almenys 3 articles de JCR o SCOPUS).

UNA POSSIBLE OPCIÓ DE COM APLICAR SAPPHO PLATFORM A LES CLASSES

FASE 1

1

Coordinar amb l'alumnat l'afirmació que s'investigarà, ja sigui per a donar suport a-la o refutar-la.

EN EL CAS DE PUBLICAR UN POST

És essencial **verificar** que **no existeixi un previ** que abordi la **mateixa temàtica**.

FER UN COMENTARI

S'ha d'asegurar que s'estan **aportant noves evidències, detalls, casos, etc.** Aquesta etapa no serà objecte d'avaluació, però és necessària per a avançar a la següent fase, la fase 2.

FASE 2

2

POST

És necessari realitzar una **revisió de l'estat de la qüestió** en relació amb l'afirmació triada. Això implica fer una **recerca en bases de dades científiques utilitzant paraules clau seleccionades i resumir les evidències científiques** disponibles sobre el tema. De tots els articles revisats, s'han de **seleccionar tres que siguin els més representatius i rellevants per a incloure en la bibliografia**.

EL FORMAT REQUERIT ÉS EL SEGÜENT:

1. **Afirmació a investigar.**
2. **Evidències seleccionades** (han de ser tres i representatives).
3. **Síntesi de la situació actual** que permeti confirmar o refutar el tema seleccionat (Estat de la qüestió). No es tracta d'una opinió; és necessari recolzar-se en les evidències científiques seleccionades.
4. **Reflexió final:** de manera concisa, argumentar la importància i el possible impacte social de les evidències presentades.

COMENTARI

Aportar **evidència científica i matisos al debat** en línia millora la qualitat del debat i amplia la comprensió del tema.

COM A PAUTES ESSENCIALS:

1. **Rigor analític:** És important donar suport a les contribucions amb arguments sòlids i dades de confiança.
2. **Directrius ètiques:** S'ha d'actuar amb honestat i respecte cap als altres participants.
3. **Eficiència en la presentació:** La informació ha de ser clara i sense detalls innecessaris.
4. **Revisió de missatges previs:** S'aconsella conèixer l'estructura i el format d'altres missatges en la plataforma.
5. **Inclusió de referències:** És necessari donar suport a la informació amb referències i proporcionar enllaços als recursos citats.

FASE 3

3

PRESENTACIÓ A CLASSE

RECURSOS

SAPPHO PLATFORM

ODS 5: IGUALTAT DE GÈNERE

REFERENCIAS

- Adoratrius. (s. f.). *SICAR*. <https://adoratrius.cat/>
- Aubert, A., García, C., & Racionero, S. (2009). El aprendizaje dialógico. *Cultura y educación*, 21(2), 129-139. <https://doi.org/10.1174/113564009788345826>
- Comunidades de Aprendizaje. (s.f). *Tertulias Dialógicas de Películas (TDP)*. <https://comunidadesdeaprendizaje.net/actuaciones-de-exito/tertulias-literarias-dialogicas/tertulias-dialogicas-de-peliculas-tdp/>
- Comunidades de Aprendizaje. (s.f). *Tertulias Feministas Dialógicas (TFD)*. <https://comunidadesdeaprendizaje.net/actuaciones-de-exito/tertulias-literarias-dialogicas/tertulias-feministas-dialogicas-tfd/>
- Comunidades de Aprendizaje. (s.f). *Tertulias Intelectuales Dialógicas (TID)*. <https://comunidadesdeaprendizaje.net/actuaciones-de-exito/tertulias-literarias-dialogicas/tertulias-intelectuales-dialogicas-tid/>
- CONSENT (s.f) CONSENT *De los actos de habla a los actos comunicativos. Factores que permiten la libertad sin coacción* <https://crea.ub.edu/consent/sobre-consent/>
- El diario feminista. (s.f). *El diario feminista*. <https://eldiariofeminista.info/>
- End Trafficking. (n.d.). *End Trafficking: Researching the links between trafficking and exploitation*. <https://crea.ub.edu/projects/endtrafficking/>
- Escuela de personas adultas – La Verneda. Sant Martí (S.f). <https://www.edaverneda.org/>
- FACEPA (s.f) FACEPA – Federació d'associacions culturals i educatives de persones adultes <https://www.facepa.org/>
- Flecha, R., Tomás, G., & Vidu, A. (2020). Contributions From Psychology to Effectively Use, and Achieving Sexual Consent. *Frontiers in psychology*, 11(92), <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00092>
- Flecha, R., Radauer, A., & van den Besselaar, P. (2018). *Monitoring the impact of EU Framework Programmes*. European Commission. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/cbb7ce39-d66d-11e8-9424-01aa75ed71a1>

Guia d'actuacions docents universitàries sobre gènere i prevenció violència de gènere © 2023 by Rosa Valls Carol; Elena Duque; Oriol Ríos; Patricia Melgar & Lidia Bordanoba is licensed under Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International

Flecha García, R., Racionero-Plaza, S., Tintoré, M., & Arbós, A. (2014). Successful Actions in Universities. Towards Excellence Taking into Account the Best Universities as a Model. *Multidisciplinary Journal of Educational Research*, 4(2), 131–150. <https://doi.org/10.4471/remie.2014.08>

Flecha, R., Puigvert, L., & Rios, O. (2013). The New Alternative Masculinities and the Overcoming of Gender Violence. *International and Multidisciplinary Journal of Social Sciences*, 2(1), 88–113. <https://doi.org/10.4471/rimcis.2013.14>

Flecha Ramon, Duque Elena, Soler-Gallart Marta (2001). Definition of Concreation is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0. International License. Available in: https://archive.org/details/@crea_research

Flecha, R (1997). *Compartiendo palabras. El aprendizaje de las personas adultas a través del diálogo*. Barcelona: Paidós

Instituto de la Mujer y para la Igualdad de Oportunidades. (2008). *Informe sobre la Violencia de Género en las Universidades españolas* <https://www.inmujeres.gob.es/areasTematicas/estudios/estudioslinea2009/docs/768Violgenerouniv.pdf>

Memo4love (s.f) *Memo 4Love* <https://crea.ub.edu/projects/memo4love/>

ONU (2022). *Hechos y cifras: Poner fin a la violencia contra las mujeres*. ONU Mujeres. <https://www.unwomen.org/es/what-we-do/ending-violence-against-women/facts-and-figures>

Padrós-Cuxart, M., Rodrigues de Mello, R., Ramis-Salas, M., & Duque, E. (2021). Dialogic gathering of films. Promoting meaningful online interactions during COVID-19 confinement. *PLoS ONE* 16(7): e0254132. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0254132>

Puigvert, L. (2016). Female University Students Respond to Gender Violence through Dialogic Feminist Gatherings. *International and Multidisciplinary Journal of Social Sciences*, 5(2), 183–203. <https://doi.org/10.17583/rimcis.2016.2118>

Puigvert, L., Gelsthorpe, L., Soler-Gallart, M., & Flecha, R. (2019). Girls' perceptions of boys with violent attitudes and behaviours, and of sexual attraction. *Palgrave Communications*, 5(1), 1–12. <https://doi.org/10.1057/s41599-019-0262-5>

Roca-Campos, E., Renta-Davids, A. I., Marhuenda-Fluixá, F., & Flecha, R. (2021). Educational Impact Evaluation of Professional Development of In-Service Teachers: The Case of the

Guia d'actuacions docents universitàries sobre gènere i prevenció violència de gènere © 2023 by Rosa Valls Carol; Elena Duque; Oriol Ríos; Patricia Melgar & Lidia Bordanoba is licensed under Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International

Dialogic Pedagogical Gatherings at Valencia "On Giants' Shoulders". *Sustainability*, 13(8), 4275.

<https://doi.org/10.3390/su13084275>

Sanchez-Aroca, M. (1999). Voices Inside Schools - La Verneda-Sant Martí: A School Where People Dare to Dream. *Harvard Educational Review*, 69 (3), 320–336.

<https://doi.org/10.17763/haer.69.3.gx588q10614q3831>

Social Impact Science. (s. f.). *Sappho platform* <https://socialimpactsience.org/gender/>

Soler-Gallart, M., & Flecha, R. (2022). Researchers' Perceptions About Methodological Innovations in Research Oriented to Social Impact: Citizen Evaluation of Social Impact. *International Journal of Qualitative Methods*, 21. <https://doi.org/10.1177/16094069211067654>

Sol.Net (s.f) Redes de solidaridad con impacto en los Procesos de Recuperación de Mujeres Víctimas de Violencia de genero. <https://redsolidaridadvdg.wixsite.com/solnet>

Trata (s.f) Trata: Trayectorias de vida que alejan o acercan a les redes de trata con fines de explotación sexual <https://crea.ub.edu/projects/trata/>

United Nations. (2015). *The 17 Goals*. Sustainable Development Goals. <https://sdgs.un.org/es/goals>

Vidu, A., Puigvert, L., Flecha, R., & López de Aguilera, G. (2021). The concept and the name of Isolating Gender Violence. *Multidisciplinary Journal of Gender Studies*, 10(2), 176–200. <https://doi.org/10.17583/generos.2021.8622>

Violencia de género. (s. f.). *Plataforma Unitària contra les Violències de Gènere*. <https://www.violenciadegenere.org/>

World METOO Universities. (s.f). World METOO Universities. <https://www.worldmetoouniversities.net/en/>